

**ШКІЛЬНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Ліман Френк Баум

ЧАРИ КРАЇНИ

Oz

Харків
«ФОЛІО»
2019

Глава 1
ГОРА ЖВАК

На східному кордоні країни Оз, у краю Жвакунів, є височенна гора, що називається Жвак.

З одного боку підніжжя цієї гори майже межує з Мертвою Піщаною Пустелею, яка відокремлює чарівну країну Оз від решти світу, а з другого — з прекрасним родючим краєм Жвакунів.

Але жвакунський народ тільки дивиться на ту гору здалека й знає про неї дуже мало, бо десь так на третині її висоти схил стає надто крутий, щоб видиратись по ньому, і коли навіть на вершині цієї величезної гори, що сягає ніби аж до небес, живуть якісь люди, то Жвакуни про них нічого не відають.

А проте люди таки живуть там. Вершина гори Жвак схожа на величезне блюдце, і на дні того блюдця є поля, де росте збіжжя й городина, пасуться череди і течуть струмки, а дерева родять усілякі плоди. Є там і оселі, розкидані негусто, і в кожній мешкає родина верхотурів, як ті люди називають себе самі. Верхотури рідко опускаються в діл — з тої ж самої причини, з якої жвакуни ніколи не піднімаються на гору: схили надто круті.

В одній із тих осель жив мудрий старий верхотур на ім'я Біні Ару, що був дуже вмілим чаклуном. Але Озма з Озу, що

править усіма в тій країні, видала указ, щоб ніхто не смів удаватися до чарів у її володіннях, окрім Глінди Доброї та Великого Чародія з Озу. І коли Озма послала свій королівський указ до верхотурів з могутнім орлом, старий Біні Ару зразу припинив чаклування. Він знищив багато своїх чародійних порошоків та знарядь і відтоді чесно корився закону. Він ніколи не бачив Озми, але знав, що вона його Правителька і її треба слухатися. Він шкодував тільки за одним. Колись він відкрив новий, таємний спосіб обернення, невідомий іншим чарівникам. Того способу не знали ні Глінда Добра, ні маленький Чарівник з Озу, ні доктор Пінт, ні старий Момбі, ні будь-хто інший з тих, що зналися на чаклунстві. То була особиста таємниця Біні Ару.

Завдяки їй для нього не було нічого простішого, як обернути будь-кого на звіра, птаха, рибину чи на будь-що, а потім вернути в давню подобу. Треба було тільки в особливий спосіб вимовити чарівне слово: «пірзкщгл».

Біні Ару вдавався до цих чарів багато разів, але не для того, щоб завдавати іншим якоїсь прикрості чи страждання. Коли він, бувало, зайде кудись далеко від дому і йому захочеться їсти, то казав сам собі: «Хочу обернутись на корову — пірзкщгл». Умить він обертавсь на корову, починав пастись на траві й так угамовував голод. У країні Оз усі звірі й птахи вміють говорити, отож, напасшись доволі, корова казала собі: «Хочу знов стати Біні Ару — пірзкщгл» — і чарівне слово, правильно вимовлене, вмить вертало її в давню подобу.

Я, звичайно, не наважився б отак відверто писати в книжці це чарівне слово, якби думав, що мої читачі зуміють вимовити його так, як треба, й обернути на будь-що себе й інших. Але втім-бо й річ, що ніхто в світі, крім самого Біні Ару, до початку цієї історії не вмів вимовляти слово «пірзкщгл» так, як треба, тому, я гадаю, відкрити це слово вам можна цілком безпечно. Проте, читаючи цю по-

вість уголос, краще стерегтись і не вимовляти «пірзкщгл» у відповідний спосіб, щоб уникнути небезпеки й не наробити лиха цією таємницею.

Біні Ару, відкривши таємницю обернення, для якого не потрібні були ніякі чарівні предмети, чи порошки, чи інші речовини або зілля і яке завжди діяло безвідмовно, не хотів, щоб таке чудесне відкриття лишилося зовсім невідомим і пропало для людської науки. Він вирішив не вдаватися більше до нього, коли вже Озма заборонила, але подумав, що Озма ще тільки юне дівча, а колись вона, може, передумає й дозволить своїм підданам користатися чарами, і тоді Біні Ару знову зможе обертати себе й інших, коли захоче, — звичайно, якщо тільки доти не забуде, як треба вимовляти «пірзкщгл».

Обміркувавши цю справу як слід, він вирішив записати це слово й у належний спосіб вимовляти його десь у таємному місці, щоб тільки він через багато років зміг розшукати його, а ніхто більше щоб не міг його знайти.

То була слухна думка, але старий Чарівник ніяк не міг знайти такого таємного місця. Він обходив усе «блюдце» на вершині гори Жвак, але не знайшов такої місцини, де можна було б записати таємне слово і де б ніхто не міг натрапити на нього. Тому він урешті надумався заховати його десь у своїй хаті.

Біні Ару мав дружину, яку звали Мопсі і яка уславилася своїми пирогами з чорницями, й сина Кікі, що не вславився нічим. Його вважали норовливим і неприємним, бо він був нещасний, а нещасний він був тому, що хотів спуститися з гори й побувати в широкому світі, який стелився вниз, а батько його не відпускав. Ніхто не звертав уваги на Кікі Ару, бо він не варт був нічого.

Раз у рік на горі Жвак бувало свято, на яке приходили всі верхотури. Вони збиралися в самій серединці схожої на блюдце країни і цілий день розважались та веселились.

Молодь танцювала й співала, жінки накривали столи з усякими смачними наїдками, а чоловіки грали на музичних інструментах і розповідали казки про всякі чудеса.

Кікі Ару зазвичай ходив на ті свята з батьком та матір'ю і понуро сидів осторонь — не співав, не танцював, навіть не розмовляв з хлопцями та дівчатами. Тому він і в свято був не щасливіший, ніж у будень, і одного разу він сказав батькові й матері, що не піде на свято. Краще лишиться вдома й буде нещасний на самоті. Батько й мати охоче лишили його самого.

Та зоставшись сам, Кікі вирішив зайти до батькової кімнати, куди йому не дозволялося заходити, і спробувати розшукати якесь із чаклунських знарядь, що їх використовував Біні Ару, ще коли чаклував. Увійшовши, Кікі зачепився ногою за одну дошку в підлозі. Він обшукав усю кімнату, але не знайшов і сліду батькових чарів. Усе було знищене.

Прикро розчарований, він уже хотів був вийти, але знов зачепився за ту саму дошку. Це змусило його задуматись.

Роздивившись дошку уважніше, Кікі побачив, що її виймали, а потім прибили на місце, але тепер вона трохи виступала над іншими дошками. Але навіщо батько зривав цю дошку? Може, він сховав під нею котрийсь зі своїх чаклунських предметів?

Кікі взяв долото і зірвав дошку, але не знайшов під нею нічого. Він уже хотів був прибити її на місце, та впустив з рук, і вона, падаючи, перевернулася. Тоді він побачив, що на spodі її щось написано. У кімнаті було досить тьмяно, і він підійшов до вікна, роздивився її пильніше й побачив, що на дошці докладно описано, як треба вимовляти чарівне слово «пірзкцгл», щоб те слово вмить обернуло будь-кого у будь-що, а коли треба — відмінило його, перетворивши на давню подобу.

Спочатку Кікі Ару навіть не зрозумів, яку чудесну таємницю відкрив; але він подумав, що зможе якось викорис-